

DEN GALE

Aarhus Teater
Store Scene

FRA CHALLOT

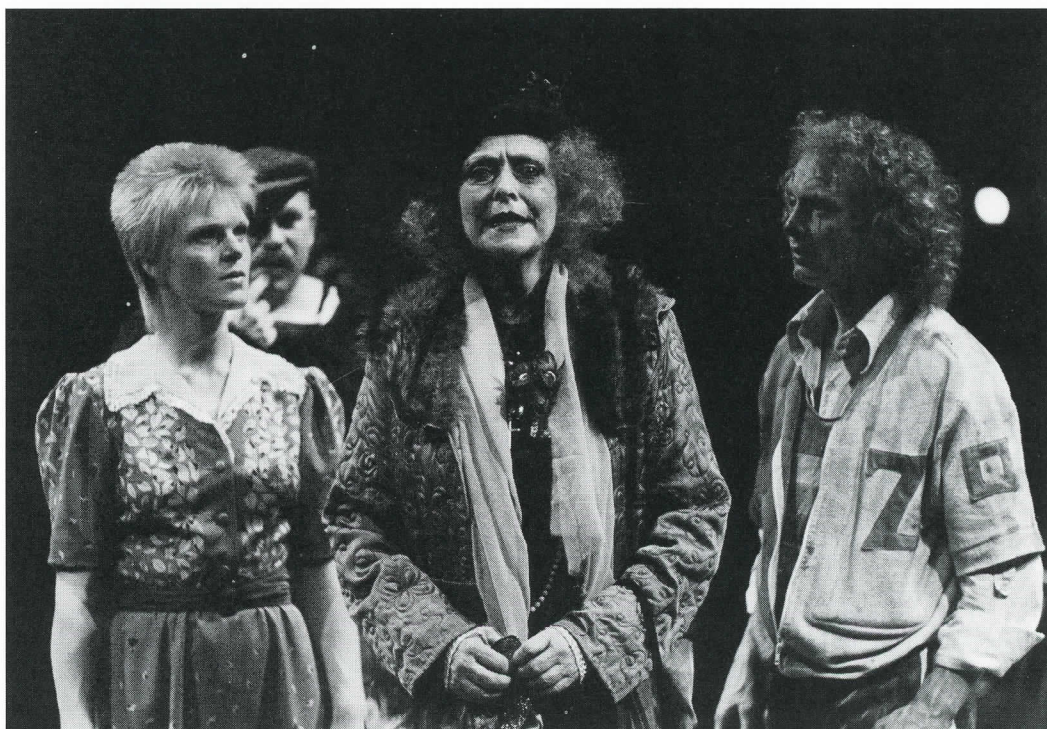
af Jean Giraudoux

*Hanne Gelver, Kim Veisgaard,
Helle Virkner, Flemming
Larsen, Pia Mourier, Karl Erik
Christophersen, Kim Peitersen,
Folmer Rubæk og Klaus Tange*

*Pia Mourier, Folmer Rubæk,
Helle Virkner og Morten
Fussinger*

*Jørn Holstein, Ole Wegener,
Hother Bøndorff og Vibeke Kull*

”Hvorfor gal? Jeg tillader ikke, De fornærmer hende. - Det er den gale fra Chaillot“.

Alle kulturer har til alle tider haft deres eventyr. Fortællinger om menneskesindets livsvilkår, underlagt forskellige udfoldelsesmuligheder. Beretninger malet i fantasifulde billeder og bragt til torvs af umiddelbar og oprindelig fortællerglæde.

For mig at se, var det er sådant eventyr om den vestlige kultur i vor tid, som Giraudoux digtede på en fortorvscafé i Paris for omkring fyrré år siden. En folkelig og poetisk beretning om forholdet mellem fantasien og den såkaldte virkelighed, - om kampen mellem det musiske og det materielle, om spændingerne mellem intuition og intellekt.

Den udvikling vi har udsat os selv for siden fyrrerne, har for mig at se, kun gjort fortællingen om muligt yderligere aktuel: Det materielle vokser ind i himlen, det irrationelle er på vej til blot at blive et kuriosum, som kun de færreste har overskud til at tage alvorligt nok.

Bliver den, der i dag forsøger at finde et livsfundament i poesien virkelighed hellere end i den funktionalistiske effektivitet, ikke betragtet som mere eller mindre gal? Bliver det ikke i alt for mange tilfælde en sikker opskrift på at ende på den sociale tabsliste?

Virkelighedsflugten, eskapismen er den mulighed som Giraudoux's eventyrlige hovedperson Aurélie, »den gale fra Chaillot« har ladet sin skæbne vælge, indtil klunseren åbner hendes øjne for, at de mennesker, der i praksis former den såkaldte reelle verdens målsætninger, har »verdensomspændende ødelæggelse til følge«. Fra da af melder hun krig mod materialismen. En krig, der udkæmpes i eventyrets verden, hvor det destruktive til sidst udsletter sig selv - grådigheden dør af forstoppelse. Slutningen er Giraudoux's poetiske tiltro til menneskets sunde fornuft, men den er også folkeeventyrets tillid til en universel balance mellem det gode og det onde.

Eller skal hele fortællingen ses som et billede på kampen mellem de kræfter og tilbøjeligheder, der til hver en tid foregår i det enkelte menneskes underbevidsthed? Den evige, skjulte kamp i os selv dybt nede, hvoraf kun afspejlede stumper når op til bevidsthedens overflade? Deroppe hvor vores intellekt til daglig hilser det destruktives helte med klingende fanfarer?

Vælg selv, kære tilskuer - måske hænger det hele uløseligt sammen.

Er De forvirrer? Så glem disse strøttanker. - De har været vores udgangspunkter for opsætningen. Men Teater skal opleves, ikke forklares som bekendt. Ovenstående er et forsøg på at imødegå den betragtning, at aftenens forestilling kun vil give et konkret, realistisk billede af den daglige verdens sensationer. Nej, - den er et grumt, poetisk eventyr for voksne, fortalt fra scenerummets talerstol.

Teksten er som sagt fyrré år gammel. Aftenens opsætning antyder, at historien kunne være skrevet i dag. Tør man håbe på, dette kun er et postulat?

God fornøjelse!

Benny Poulsen

Karl Erik Christophersen

Helle Virkner, Kim Veisgaard, Kim Peitersen, Pia Mourier og Karl Erik Christophersen

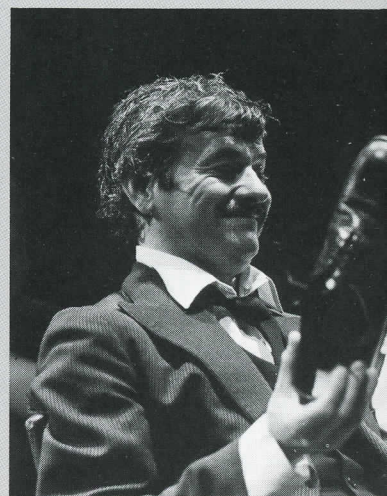

Ruth Brejnholm, Tove Wisborg, Karl Erik Christophersen og Kim Veisgaard

Helle Virkner og Ejnar Hans Jensen

Ruth Brejnholm, Karen Lis Ahrenkiel og Tove Wisborg

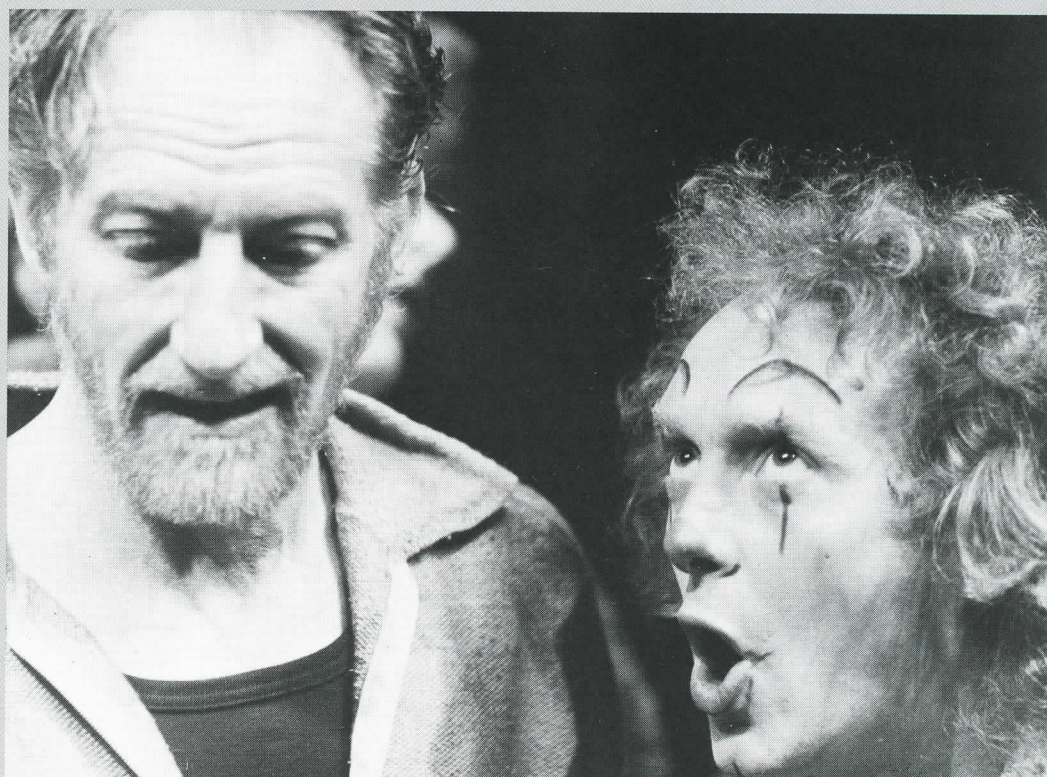
*Ruth Brejnholm, Tove Wisborg
og Helle Virkner*

Tove Wisborg og Ruth Brejnholm

*Jørn Holstein og
Ole Wegener*

*Jan Hovgård og Morten
Fussinger*

Hippolyte-Jean Giraudoux

Hippolyte-Jean Giraudoux er født i 1882 i den lille franske by i Limousin i midt-frankrig og han fortæller selv, at hans verden i barndommen på den ene side udgjordes af det franske provinsmiljø på den anden af den antikke verden med dens guder og helte, som han stiftede bekendtskab med i skolen.

Disse to poler genfindes også i Giraudoux's scenearbejder, der for en stor dels vedkommende behandler antikke emner og forlener de græske myter med fransk poesi.

Efter at være blevet student fra det berømte gymnasium i Chatauroux, kom han i 1902 ind på den franske eliteskole, École Normale Supérieure, hvorfra så mange af Frankrigs store personligheder er udgået - og her tog han en magistergrad i tysk.

I stedet for at benytte graden vagabonderede han i Europa, besøgte både Balkan, Skandinavien og Italien og var i Tyskland lærer for Hertugen af Sachsen Meiningen. Mange af hans rejser foregik til fods og i 1907-08 kom han til Amerika, hvor han både studerede og underviste på Harvard University.

Efter amerikaturen blev han ansat ved den franske avis Le Matin og skrev sin første bog »Les Provinciales«, 1909. Bogen blev vel modtaget af kritikken - men fik ikke noget stort publikum, hvorfor Giraudoux besluttede sig til at skaffe sig en mere sikker levevej - og i 1910 blev han tilknyttet det diplomatiske korps i Quai d'Orsay. Under første verdenskrig gjorde Giraudoux bl.a. tjeneste ved fronten og blev såret to gange, i 1916 blev han sendt på militær mission til Portugal og i 1919 vendte han tilbage som lærer på Harvard. I hele denne periode skrev han adskillige romaner bl.a. »Lectures pour une ombre«, 1917, om sine oplevelser under krigen og »America America« om tiden i USA.

I 1922 udkom romanen »Siegfried et le Limousin« hvor Giraudoux indgående beskæftiger sig med forskellene imellem fransk og tysk kultur, og det blev dramatiseringen af denne roman i 1927, der blev starten på hans helt usædvanlige karriere som dramatiker.

Efter nogle år som diplomat i Tyskland og som leder af den franske informations- og pressetjeneste vendte Giraudoux sin interesse mod teatret, og her mødte han den franske instruktør og skuespiller, der om nogen fik betydning for hans karriere som dramatiker: Louis Jouvet.

Jouvet betragtede først og fremmest sig selv som skuespiller, men han gjorde en lige så stor indsats som teaterleder (af Comédie des Champs-Élysées og Théâtre de L'Athénée) og iscenesætter.

Jouvet var en af de fire teaterledere,

Erling Dalsborg, Kim Veisgaard, Hanne Gelver, Folmer Rubæk, Morten Fussinger og Flemming Larsen

der den 7. juli 1927 mødtes i Paris og indgik en aftale, hvorved fire store parisiske teatre blev forenet i »De fire Kartel« (med et lån fra højfinansens og politikens verden).

Kartellet ønskede at samarbejde på en række kunstneriske og forretningsmæssige områder med bevarelsen af den fulde individuelle kunstneriske frihed.

Kartellets betydning lå først og fremmest i at holde sammen på og videreudvikle en alvorligt engageret teaterkunst midt i den parisiske teaterverden, der i 20'erne var stærkt domineret af løsslupne boulevardkomedier, Josephine Baker i bananer og Mistinguett i påfuglefløj.

Kartellets fire store instruktører, Louis Jouvet, Charles Dullin, Georges Pitoëff og Gaston Baty så det først og fremmest som deres opgave at gøre teatret til medium for en foreliggende dramatisk litteratur - og for dem var det nok så vigtigt at finde gode teatertekster som at eksperimentere med nye dramatiske former. De gode tekster fandt de dels hos klassikerne - dels hos udenlandske forfattere. Louis Jouvet gav Moliere nyt liv i publikums bevidsthed, Charles Dullin spillede fortrinsvis Shakespeare - russeren Pitoëff gjorde Tjekhovs stykker kendt i Frankrig og introducerede Pirandello for franskmændene, mens Gaston Baty var den eneste, der hævdede instruktørens herredømme på scenen.

Kartellets fire mænd fik altså en kolossal betydning som formidlere af

ny dramatik på de parisiske scener og i tilfældet Jouvet - Giraudoux kan man endog tale om en betydning, der gik ud over formidlerens, idet Giraudoux sandsynligvis aldrig var blevet den dramatiker, vi kender, hvis han ikke havde haft Jouvet som fødsels-hjælper.

Allerede samarbejdet mellem Giraudoux og Jouvet om bearbejdelsen af hans roman »Siegfried et le Limousin« i 1927 blev en stor succes - og herefter fortsatte Giraudoux med at skrive i tæt samarbejde med Jouvet, der efterhånden iscenesatte alle hans stykker, AMFITRYON 38 (1929), JUDITH (1931), INTERMEZZO (1933), DEN TROJANSKE KRIG FINDER IKKE STED (1935), ELEKTRA (1937), PARISER-IMPROVISATIONEN (1937), UNDI-NE (1939), APOLLO FRA BEL-LAC (1942) og DEN GALE FRA CHAILLOT (1945) for nu at nævne nogle af de mest kendte.

Giraudoux's i alt 15 skuespil repræsenterer på én gang en videreførelse og en fornyelse af det franske drama. Hans stil, hans elegante sprogbrug, hans intellektuelle dialoger og hans kunstneriske økonomi viser direkte tilbage til de store klassiske franske dramatikere som Marivaux, Musset og først og fremmest Racine.

Men Giraudoux er ingen fornyer af den dramatiske teknik, som en Henrik Ibsen. Han skriver gerne sine stykker med de græske tragedier og komedier som udgangspunkt, og i de stykker, hvor han ikke har hentet

plottet fra et ældre forbillede, er strukturen løsere og mere svævende. Som dramatiker er Giraudoux ingen naturalist. Han hverken ville eller kunne give en naturalistisk skildring af mennesket, dets lidenskaber og sociale relationer. Dertil var de klassiske idealer og inspirationen fra de symbolistiske forfattere alt for levende for ham. Men han søger at forene det klassiske forbillede og de klassiske idealer med den moderne virkelighed.

Personerne i Giraudoux' stykker er snarere typer, end de er individer af kød og blod og de enkelte figurer taler måske snarere med forfatterens mund og låner hans elegante sproglige formuleringer, fremfor et individuelt præget og karakteriserende sprog. Og således kan man også iagttagelse, hvordan monologen bliver et stærkere og stærkere element i Giraudoux' dramatiske tekster, fordi hans stilistiske genialitet udfolder sig optimalt netop i monologens form.

Uberørthed og uafhængighed bringer kvinden i Giraudoux' verden i harmoni med den fuldkommenhed, hans mandlige figurer opnår ved deres fremragende egenskaber. Det er et galleri af helte og heltinder i en lys og undertiden overnaturlig verden. Alle Giraudoux' kvinder er enten uberørte jomfruer eller kvinder, som forbeholder sig deres frihed, som aldrig giver sig hen, fordi de, ligesom hans mandlige figurer, vil bevare deres inderste jeg for sig selv. Hos Giraudoux finder man ingen dyrkelse

af jomfrueligheden - intet lå ham fjernere - men en dyb respekt for individets uafhængighed.

Giraudoux var dybt engageret i det politiske liv i Frankrig, både med sin personlige deltagelse i verdenskrigen og som diplomat blev han undertiden stærkt involveret i de konkrete politiske konflikter, men man skal ikke vente at finde dem direkte afspejlet i klar konkret og genkendelig form på scenen.

Skønt *DEN GALE FRA CHAILLOT* er skrevet direkte under indtryk af begivenhederne under anden verdenskrig, er stykket meget symbolsk til trods for den parisiske ramme.

DEN GALE FRA CHAILLOT er et eventyrspil, en moderne filosofisk komedie om det 20. århundredes merkantilisme - og mere end en parissk drøm, er det et universelt spil om de gode og de onde kræfter i og uden for mennesket.

Stykket blev først opført et års tid efter Giraudoux' død. Det havde premiere den 21. december 1945 på Théâtre de L'Athénée i en stor iscenesættelse af hans gamle ven og instruktør Louis Jouvet. Det var ham der engang i et foredrag gav følgende forklaring på Giraudoux' store berømmelse og succes som dramatiker: »Vi har at gøre med en veritabel teater-troldmand, med én der er i besiddelse af denne specielle retoriske begavelse, denne hellige sprogets gave, der hæver en virkelig dramatiker over den almindelige dramaturg.«

Janicke Branth

*Morten Fussinger,
Folmer Rubæk, Kim Veisgaard,
Tove Wisborg og Karl Erik
Christophersen*

*Klaus Tange og Hother
Bøndorff*

Kim Veisgaard og Pia Mourier

